

Universitätsbibliothek Paderborn

Venerabilis Patris Thomæ à Jesu ... Opera Omnia

Homini Religioso Et Apostolico Tam Qvo Ad Vitæ Activæ, Qvam Contemplativæ functiones utilissima, Duobus Tomis Comprehensa. In Qvibvs Singvlari Pietate, Varia Ervditione Clariori Et Breviori Stylo Continentvr Et Explicantvr ...

Tomás <de Jesus>

Coloniæ Agrippinæ, 1684

Pars Tertia. Cura Infideles juvandi præcipuè spectat ad Ordines Mendicantes.

urn:nbn:de:hbz:466:1-38601

DE PROCURANDA CON- VERSIONE OMNIUM GENTIUM

LIBRI II.

PARS TERTIA.

Cura Infideles juvandi præcipuè spectat ad Ordines Mendicantes.

Quamquam DEVS omnipotens, *cujus natura bonitas*, ut inquit S. Leo, *cujus opus misericordia est*, universum hominum genus ad eam salutem, *cujus causa conditum est*, facile per se adducere posset; tamen ut illam suaviter, qua sua providentia in rebus omnibus delectatur, in hac quoque re, (id est animarum conversione) omnium maxima, retineret, ministrorum etiam operam adhibere decrevit, qui ut ait Apostolus 1. Cor. 7. adjutores DEI essent.

Hos verò inter alios ad tantam gloriam à Deo electos coadjutores in hac tercia parte ostendere conabimur fuisse Ordines Mendicantes, quod ex duplici capite deducemus; alterum ex antiqua horum sanctissimorum Ordinum in Ecclesia DEI institutione, alterum ex fructu, qui tanquam ex uberrimis fontibus in Ecclesie arva emanavit; ac demum Guilielmi harum familiarum acerrimi impugnatoris objectionibus, quibus satisfaciemus.

CAPVT I.

Ordines mendicantes ex vi suæ institutionis fuisse ab Ecclesia destinatos, ut proximorum, tam Fidelium quam Infidelium spirituali saluti consulere.

IN primitiva Ecclesia olim fuit duplex Evangelizantium genus, quod usque ad nostra tempora productum est. Alii certas plebes moderandas instituendasque cura propria, ac perpetua suscipiebant: qui vel Episcoporum, vel Parochorum munere fungebantur. hos D. Petrus alloquens 1. Petri 5. *Seniores*, inquit, *pascite, qui in vobis est gregem DEI, non turpis lucræ gratia, neque dominantes Clero, &c.* Act. 20. *Attendite vobis, & universo gregi, in quo vos posuit Spiritus sanctus regere Ecclesiam DEI, quam acquisivit sanguine suo.*

Fuit etiam alterum in Ecclesia DEI ministrorum genus, qui non firmas sedes tenerent, sed prout temporum opportunitas, & Fratrum necessitas postularet, duò potissimum munera exequabantur. Primum quod varias Ecclesias obirent, ac in eis proprios Pastores juvarent, infirmos confirmarent, ac omni ratione rem Christi promoverent. Secundum, quod in alienigenarum gentium fines pertransirent, ac luce Evangelicæ doctrinæ Infideles illustrantes, ad ovile Christi reducerent. Oportebat enim, ut in hac militia Christianæ ordinatissima, ac fortissima acie, præter militares copias certa sede dispositas, quibus nihil æquè curæ est, quam ut locum suum

Thom. à Iesu Oper. Tom. 1.

non deserant, essent etiam auxiliares copiarum, levisque armaturæ equites, quorum munus sit, huc illucque discurrere, & ubi discrimen sit, promptè adesse, labantemque jam militem confirmare, ac præterea aliquando in hostes relicti propriis cohortibus irruere, illosque vel occidere, vel victos & captivos Duci exercitus tradere.

Sic igitur duo hi militum ordines in Ecclesia ab initio sunt pro ejus conservatione & propugnatione constituti; unus eorum, qui certo loco decerent: alter, qui per omnia discurrant, & operam propriis Catholicorum agminibus deferant, & adversarios, id est Infideles, verbi DEI gladio transigentes, captivos in obsequium fidei trahant. Hoc vero duplici militiae genere uti sunt Apostoli Act. 15. *Paulus & Barnabas inser se dixerunt, revertentes visitemus omnes Ecclesias, in quibus predicavimus.* Ipsi etiam Apostoli (quorum Principi Petro dictum est, *occide & manduca*) verbi divini prædicatione, ac virtute miraculorum illam confirmantes, universum ferè orbem captivum in obsequium Christi, seu ut melius dicam, à servitute Dæmonum, in libertatem Christi traduxerunt. Et quamvis Episcoporum hoc videatur esse, uti verè successorum Apostolorum; Episcopi tamen hæc omnia præstare nequeunt. Quamobrem singulari providentia, ac non sine divino consilio à summis Pontificibus factum est, ut Religiosorum Ordines, maxime tamen eorum, qui Mendicantium nomine gaudent, specialiter deputarentur, qui Episcoporum, Parochorum, ac præcipuè Sedis Apostolicæ conatus in tuenda Catholica fide, & Ethnicorum procuranda salute, ipsius Sedis auctoritate sibi adjuvarent, atque hoc Apostolicum munus, tum inter Christianos, tum inter Infideles, oppidatim

D 3

per

Per varia regna, & regiones discurrendo obitent. Quare merito à Gregorio Magno emanavit decretum, ut habetur 16. *quæst. 1. cap.* ex auctoritate, ubi *Ex auctoritate*, inquit, *huius decreti Sacerdotibus, Monachis, Apostolorum figuram tenentibus, liceat predicare.* Hæc Gregorius: qui Apostolorum munere fungi voluit Monachos, non quia in potestate, aut jurisdictione Apostolis succedant, hoc enim munus potius ad dignitatem spectat Episcoporum: sed quia suis discipulis, & missionibus animarum profectibus more Apostolorum student. Unde Apostoli, ac Religiosi, qui his per universum orbem Missionibus illos imitantur, Nubes in sacra scriptura merito appellantur, quia aquas Evangelii portant populis effundendas, ut irrigentur terræ populorum, & de hac cælesti pluvia virtutum fruges spirituali operatione multiplicentur.

Quare nulli dubium esse potest, si Catholicè sapiat, omnibus Religionibus Mendicantibus non solum conforme, sed & præcipuum esse sui instituti partem, salutis animarum studere, esseque à Sede Apostolica in hunc finem ordinatas, à Deoque divinitus institutas, & vocatas, ad fidei pietatisque propagationem, morum instructionem, ac communis boni conservationem. Quare Concilium Viennense, *ut refertur in Clement. Dudum. parag. Getram de sepulturis*, Episcoporum coadjutores, sive cooperatores in prædicationis officio, ac in aliis spiritualibus functionibus Mendicantes Ordines constituit. Quam verò ob causam Apostolica Sedes Religionem instituerit Mendicantes, & quale sit earum munus aptissimè declarat D. Bonaventura in *Tractatu*, Quare Fratres Minores prædicant, *Tom. 1.* ubi instruit Rectores Ecclesiæ DEUM imitari debere, qui etiam omnia per se possit, dignatur tamen in quibusdam operibus suis habere coadjutores, & Vicarios, in hoc præbens exemplum Ecclesiæ Rectores sollicitudinis suæ onus impatriendi, ne per ipsorum negligentiam, & insufficientiam salus Fidelium negligatur: *Prædictis ergo* (inquit Bonaventura) *de causis in his novissimis temporibus, de quibus prædixit Apostolus 2. Tim. 3. quod instabant tempora periculosa, ex multiplicatione peccatorum, & numerositate rudium populorum, & seditione hereticorum, & raritate bonorum, & difficultate regendi, & insufficientia Prælatorum, & perplexitate casuum emergentium, & aliorum periculorum Ecclesiæ imminentiū, ex variis eventibus providit Sedes Apostolica, ad obviandum præfatis periculis, remedium quibusvisque animabus pereantibus administrando, quod divina ordinatione Religiosos quosdam Ordines instituit, qui officio Prædicationis, & Confessionis sibi commisso, subveniant indigentia populorum, & insufficientia Clericorum, & obsistant versutibus hereticorum, & hoc in solatium, & sublevamen oneris, non in præjudicium plebanorum.*

Et infra: *Temperatissime quippe, ait, sic disposuit Divina sapientia, & instituit Sedes Apostolica, ut per Ordines prænotatos in Prædicatione, & Confessione defectus Clericorum suppleantur, & anima salventur.*

Et post pauca: *Quod autem quandoque Religiosi ad salvandos Fideles in Ecclesia essent vocandi, ostenditur in Evangelio, Luc. 5. Cum Dominus dixit Petra, Duc in altum, & laxate retia vestra in capturam: & concluservant autem piscium multitudinem copiosissimam, rumpebatur autem rete eorum, & annuerunt sociis, qui erant in alia navi, ut venirent, & adjuverent eos, & impleverunt ambas naviculas. Mare est scutum: Navicula Petri est Ecclesia fidelium: Rete est Evangelica doctrina: per jussum Domini tanta*

piscium multitudo concluditur, quod rete rumpitur, quia tot ad fidem veniunt, quod tam etiam hereticibus scindunt. Sed cum Petrus, cum suis trahere non valent, annuerunt sociis in alia navi, ut venirent, & adjuverent eos, qui Prælati Ecclesiæ cum Clero non sufficientes, tantam plebis multitudinem trahere ad litus vitæ perpetuæ, annuerunt, admittendo, sociis Religiosis scilicet, Ioanni & Iacobo, activis, & contemplativis, ut venirent, compatiendo animarum periculis, & adjuverent tam eos, qui trahunt, quam qui trahuntur, illorum insufficientiam, istorum indigentiam relevando.

Demum subdit: *Quod autem prioribus temporibus in Ecclesia non erant vocati, vel nisi à Sede Apostolica Religiosi, ad officia Prædicationis, & Confessionis, ut nunc, ista fuit ratio: Cum moribus adhuc parvus est, paucioribus indiget remediis & levioribus, sed cum cepit invalescere, & latius se diffundere, ne desperabiliter eger periclitaretur, necesse est plura, & efficaciora remedia adhiberi: ita etiam cum status mundi modò deterior sit, quam olim, expedit plures nunc esse sublevantes, iuxta illud, Luc. 10. Mellis multa, operarii pauci, (idonei, & fideles.) Rogate ergo Dominum mellis, ut mittat operarios in vineam suam. Ac tandem concludit Seraphicus Doctor: Cum igitur iam sit Ecclesia quasi navis tempestate concussa, in qua remigantibus pavore tremantibus, procelle tumentes penè operiunt navem, nisi sint Fratres à summo Governatore, saluti auctoritate Sedis Apostolicæ, ut in naviculis suis, discurrerent per mundum, quos ex naufragio peccati periculantes invenerint, rapiant ex undis, & ad litus salutis reportent. Hactenus D. Bonaventura.*

Ex qua doctrina colligit D. Bonaventura, in eodem Opusculo, prædictas Religionem astringi ex charitate salutis proximorum subvenire. Et doctissimus Pater Dominicus Bagnè 2. 2. q. 33. art. 3. dub. 3. Ordines Mendicantium teneri, sub præcepto habere specialem curam, ut Religiosi se exercent in doctrina, prædicationibus, & Confessionibus, cuius eam reddit rationem. *Quis finis prædicatorum Ordinum est salus animarum: & ideo Prælati tenentur ad media procuranda, nec non & subditi tenentur ex officio & professione sua disponere se, ut sint idonei ad exercenda potissimum sui Ordinis munia, sub peccato mortali, & ex consequenti tenentur peculiari obligatione, ad studium litterarum, quoniam hac est dispositio idonea.*

Immo & D. Thomas in opus. 18. 2. 3. agens de Ordinibus Mendicantibus inquit: *Huiusmodi si statum perfectionis magis habent Religiosi, qui ex voto sui Ordinis ad hoc obligantur, quod Episcopi ministrant in his qua ad curam animarum pertinent prædicando, & audiendo Confessionem: ubi illa verba: (ex voto) idem sonant, ac ex professione, sicut omnes tenentur Mendicantes. Ex quo etiam secundo fit, quod cum Religio nostra, inter Mendicantes Ordines à Summis Pontificibus fuerit annumerata, ut constat ex innumeris privilegiis, & ex c. unic. de Religiosis domibus, nullus restat dubitandi locus, illam esse à prædictis Pontificibus, & maioribus nobiscis destinata in adiutorium Episcoporum, ut eorum ministerium in salvandis animabus Religiosi nostri sua doctrina, & exemplo adjuvent. Sed de hoc latius egimus in *Simpliciter Missionum.**

CAPVT II

Exempla Ordinum Mendicantium,
qui in propaganda fide Catholica,
miros in Ecclesia Dei fecerunt
progressus.

Multa commemoravimus supra ex Monachorum familia circa animarum culturam præclarissima exempla. Superest, ut ad Mendicantium Ordines deveniamus, quos & Episcoporum, & Apostolicæ Sedis in hac causâ cooperatores fuisse præstantissimos à tempore suæ institutionis usque ad nostrâ secula, nemo est qui dubitet. Et in primis de Patribus Dominicis, quantum animarum conversioni insudaverint, quantumque à suo ortu, & origine totius orbis salutem procuraverint, & in quantas regiones ob hanc causam fuerint sparsi, facile erit colligere ex Bulla Innocentij IV. & Nicolai IV. Fratribus Prædicatoribus, in conversione animarum laborantibus concessa, cujus initio habentur hæc verba: *Innocentius Episcopus servus servorum DEI, Dilectis filiis Fratribus de Ordine Prædicatorum, in terras Sarracenorum, Paganorum, Græcorum, Bulgarorum, Cumanorum, Æthiopum, Syrorum, Iberorum, Alanorum, Gazarorum, Gothorum, Ziccorum, Ruthenorum, Jacobitarum, Nubianorum, Georgianorum, Armenorum, Indorum, Messitarum, Tartarorum, Hungarorum, Majoris Hægarie, Christianorum captivorum, apud Tartaros, aliarumque Infidelium nationum Orientis, seu quarumcumque aliarum partium proficiscentibus salutem, &c.* Hæc Innocentius.

Quos fructus Ordo iste tulit ex tam copioso, tamque universali Verbi DEI semine, non facile erit dinumerare. Nam cum aliqui Religiosi ad aliquas prædicatorum regiones fuissent destinati, multas peragraverunt Barbarorum Provincias, in quibus nulla adhuc Christi notitia erat, idque eo fructu, ut ita scriptum sit, iniri non posse numerum animarum, ad rectam fidem per eos traditarum, præsertim vix in Cumanorum gente. Unde *Benedictus*, qui ceteris præerat Fratribus, ad Magistrum Generalem scribens, (quæ adhuc extant literæ) narrat multa hominum millia non solum ex plebe, sed etiam ex prima nobilitate Baptismum suscepisse. Quare hoc sufficiat quasi specimen eorum fructuum, quos hic Ordo in Ecclesia tulit, fertque Indies, quibus recensendis iusta jam volumina scripta sunt.

Ex Franciscana autem familia, præter alia anno ferè Domini 1270. missus est Constantinopolim, ad tractandam illius Græcæ Ecclesiæ reconciliationem *Hieronymus Esculus*, is qui postea ad summum Pontificatum evectus, *Nicolaus IV.* est appellatus, & quidem felici successu, quippè qui Imperatori, & genti illi veritatis legem persuaserit, secumque quadraginta ex proceribus, ad Pontificis pedes, & ad Concilium, quod eo tempore Lugduni habebatur, cum magno omnium gaudio perduxerit. Idem etiam Tartaros non semel adierunt, primum ab *Innocentio IV.* missi anno 1245. quo tempore cum magnus hominum numerus Evangelium admisisset, paulò post multò plures illuc operam destinati, Monasteria multa instituta, denique res Christiana feliciter profectus administrata est. Iterum deinde anno 1341. à *Benedicto X.* Pontifice duo ex eisdem missi, tanquam Apostolici Legati, cum alijs socijs adjunctis, qui item accepta ab Imperatore illo promulgandi

Evangelij facultate, multa dento & templa, & Monasteria, cum divini cultus propagatione, multaque animarum conversione, instituerunt. Anno autem 1332. non parva horum manus in Armeniam ipsam penetravit, inter quos præcipuus fuisse fertur *Gonzalam Lauratum* virum doctissimum, qui cum concionibus, tum pluribus libris in illam linguam conversis, multum profecit. Eodem etiam ferè tempore, & *Pasibalem*, inter *Medos*, & *Gentilem*, inter Persas versatos esse accepimus: & illius quidem extat Epistola, qua narrat se, cum munera, & uxores, quas Barbari illi offerebant, aliasque blanditias constanter repulisset, tentatum deinde esse contumelijs, bis etiam lapidarum, faciem & plantas igne adustas, quibus tamen rebus ita se nunquam territum, ut nec habitum deposuerit, nec à prædicando destiterit. Atque etiam circa idem tempus *Bosina*, urbs Dalmatiæ, *Gerardi* Generalis Ministri opera, conversa est ab hæresi, cum illic fortè iter habuisset; qui deinde etiam pluribus eò missis, finitima loca, quæ erant eadem labe infecta, expugnavit, & ad Christi ovile reduxit.

Odericus autem *Forolivienfis*, eodem ipse ferè quoque tempore, tum, ut honores fugeret, qui illi ab omnibus habebantur, tum ferventi animarum zelo adductus, impetrata à Superioribus facultate, contulit se ad Infideles, ubi per varias excurrens provincias, versus Orientem, & Meridiem, eo in opere annis septem, & decem positus, viginti millia animarum solus baptizasse, & salutari doctrina instituisse dicitur. At vero circiter annum 1370. *Gulielmus Petrus* Catajæ missus Evangelizandi causa, plures quam sexaginta, ex suis adduxit. In Hungaria autem cum Rex ille finitimas quasdam Provincias recenter subjecisset, destinatis eo Franciscanis octo, non pluribus diebus, quam quinquaginta, ducenta hominum millia, ad Christum adduxerunt: quo successu impulsus Rex optimus, ad Ordinis Generalem scripsit, ut duo millia ad se Fratrum mitteret, quoniam nulli opus esset defaturum: legiturque adhuc hujus Generalis Epistola, qua suos ad tam optabiles, & gloriosos labores piè, & ferventer invitat. Nec tacendus *Joannes Capistranus*, qui anno circiter 1450 una excursionem duodecim Infidelium millia, & multos præterea schismaticos Ecclesiæ aggregavit.

Quanti verò in Indijs Orientalibus, & Occidentalibus fuerint ab initio, & fiant quotidie fidei Christianæ progressus, per Ordines omnes Mendicantes, immensi laboris esset enumerare. In eis sunt multæ familiae, ex Ordine SS. Augustini, Dominici, Francisci, & Carmelitarum Excalceatorum, quæ huic uni rei Christianæ scilicet fidei propagationi dant operam. Primos omnium, qui ex Mendicantibus tantam hanc provinciam aggressi sunt, Franciscanos fuisse legimus, atque eisdem etiam in iis inveniendis, cum antea ne quidem de nomine auditum esset, magnopere contulisse. Cum enim *Christophorus Columbus* de ea navigatione instituenda, apud *Ferdinandum* in Hispania Regem ageret, nec ei, ut in re tam nova atque incerta, multum fidei haberetur; Patres duo Franciscani valde eum juvisse dicuntur, tum ipsum animando, tum etiam Regem impellendo, ut eam occasionem omnino tentaret. Itaque cum impetrata classe *Columbus* Mexicana regna feliciter aperuisset, atque in Hispaniam, tam lætæ rei nuntius reversus esset, ita cum aliquot ejus familiae Patres, ea in loca navigarunt anno circiter à Christo nato 1493. Atque eodem parè tempore, ad Orientalem

Indiam Emmanuëlis Lusitani Regis auspiciis à Vasco Gama patefactam, anno videlicet, 1500. missi sunt Evangelii causa viri octo, ex eadem familia, tum doctrina, tum pietate præstantes. Ab his initiis, hic Ordo per eas regiones diffusus, multiplicatis brevi tempore domiciliis, tredecim Provincias instituit, in quibus magnam Christianæ rei operam navant, & adhuc navant. Ad eosdem labores paulo post, id est anno 1505. navigare etiam Dominicani, qui item illic multa præclare gessere, deinde Augustiniani, & Carmelitar.

Sed quamvis plurimum Ordines alii, ut Christi nomen ab omnibus in universo orbe colatur, laboraverint, inferior tamen laus Societatis JESU Religiosis non debetur, quæ tum in Gallia, Belgio, Germania, Polonia, totoque illo Septemtrionis tractu hæresum peste laborante, impigrè se ubique offert Catholicis confirmandis, hæreticis reducendis, aut etiam confutandis, tum etiam versus omnes orbis partes, ac præcipuè in utraque India infidelium culturam exercet: ac primum in Orientali India, Joannis Lusitani Regis rogatu, per *Franciscum Xaverium*, Apostolicum sancti virum, introducta est, ac in celebri urbe *Goa* nuncupata, Societas JESU habet insigne Collegium, in quo morari solent Socii amplius centum: ibi instituuntur pueri quam plurimi, è diversis regionibus oriundi, Brachmanes, Persæ, Arabes, Æthiopes, Cafres, Canarii, Casarates, Bacanii, Malavares, Bengalæ, Canaræ, Peguæ, Patanes, Chinguolæ, Jai, Malai, Manacarabi, Macazareti, Malucii, Sionii, Mauri, Chinenfes, & alii, qui in terras suas dimissi optimis instructi moribus, ac disciplinis Evangelium longè latèquè disseminare solent. Eadem Societas in Occidentali India Evangelium Christi latissimè propagavit, ac in utraque India innumeros habet operarios.

CAPVT III.

Non sufficere Religiosis Mendicantibus præparationem animi ad juvandos proximos.

AT non desunt, qui dicant non opus esse, ad charitatis perfectionem animarum studium actu suscipi, sed sufficere in affectu, & desiderio habere, ut constat multos viros sanctissimos Eremiti cultores, hæc charitatis affectione, sine illo actuali exercitio, quæ proximis tenetur consulere, viros evasisse perfectissimos; ex quo inferunt sufficere Religiosis, etiam Mendicantibus, habere animi promptitudinem, hoc est, paratos esse juvare Episcopos, vel summum Pontificem tempore instantis necessitatis, vel ipsis requirentibus, aut præcipientibus.

Et quamvis forsitan, si rem istam subtilius discuteremus, & ut ut dici solet in Scholis, metaphysicè, posset forsitan defendi, inter occasiones consulendi proximorum salutem assiduas & graves, sufficere charitatem in affectu, sive, ut ipsi vocant, animi præparationem; quemadmodum inter opes, & delicias sanctitas, inter honores humilitas, inter epulas castimonia: illud tamen certissimum est, in praxi similem animi præparationem nec sufficere, neque charitatis metam attingere. Proh dolor! pereunt innumeræ animæ, & actualiter detruduntur in infernum, & sufficit charitas in affectu, aut sola animi promptitudo eas adjuvandi?

Quæ rogo fuit causa, cur sancti, & Religiosi

virum cum probè intelligerent in quo sita esset charitatis perfectio, tamen ita charitatem proximi in actu sunt amplectati, ac si nihil ea esset, quæ in affectu tantum consistebat? Ac deinde illud etiam maximum est in hoc genere, quod cum Christi Domini vita perfectissima fuerit nostræ vitæ, & salutis forma, & ille non sola animi præparatione, sed etiam operibus ipsis, ac toto lux vitæ cuncta nihil aliud, quam animarum salutem curaverit, consequens esse videtur, ut qui in hoc utroque ejus in se effluerit similitudinem, ei plus laudis debeatur, quam qui tantum in altero.

Hæc fuit etiam S. Bernardi sententia in Homil. *Ecce nos reliquimus omnia &c.* asserentis antiquis Patribus satis fuisse spiritum Domini solo spiritu sequi: At, inquit, ubi Verbum caro factum est, & habitavit in nobis, jam nobis in eo tradita est imago vitæ, & perfectionis exemplar, quod oportet etiam corporaliter imitari, ut utroque sequentes vestigio, non ulterius cum Patriarcha Jacob altero semore claudicemus. Neque id dicimus tanquam salvari quis vel hoc tempore nequeat, si secus egerit; sed ut gradum agnoscat proprium, & locum perfectionis, aut discipulatus officium non usurpet. Hæc Bernardus. Clarius tamen ipse *Serm. 50. in Cantica*, de hoc duplici charitatis genere edisserens in proximis juvandis, non sufficere affectualem, sed actualem prærequiri his verbis ostendit: *Ordinavit in me charitatem. Quàm putas harum? Vitamque, sed ordine opposito. Nam actualis inferiora præfert, affectualem superiora. Etenim in bonè affecta mente non dubium (verbi causa) quin dilectio hominū DEI dilectio præponatur, & in hominibus ipsis perfectior infirmioribus, cælum terra, æternitas tempori, anima carni. At tamen in bonè ordinata actione, sæpè, aut etiam semper ordo oppositus invenitur. Nam & circa proximorum curam plus urgemur, & pluries occupamur, & infirmioribus Fratribus diligentiori sollicitate assisimus, & paci terra magis, quam gloria cæli, jure humanitatis; & ipsa necessitate intendimus, & temporalium inquietudine curatum, vix aliquid sentire de æterni permittimur, & languoribus nostri corporis, postposita animæ cura, penè continuè infervimus, & ipsis denique infirmioribus membris nostri abundantiorum honorem juxta sententiam Apostoli circumdamus, pro hoc quodammodo facientes verbum Domini, de quo habes: Erunt novissimi primi, & primi novissimi. Orantem denique hominem cum DEO loqui, quis dubitet? quoties tamen inde charitate jubente abducimur, & avellimur propter eos, qui nostra indigent opera, vel loquela, quoties piè cedit negotiorum tumultibus, pia quies? Quoties bona conscientia ponitur codex, ut operi manuum insudetur? Quoties pro administrandis terrenis, justissime ipsis super sedem celebrandis Missarum solemnius? Ordo præposterus, sed necessitas non habet legem. Agit ergo suam actualis charitatis ordinem, juxta Patrisfamilias justionem, incipiens a novissimis. Hæc Bernardus.*

Præterea excusatio hæc frivola omnino videtur: nam vel loquitur de præparatione animi, quam debent habere subditi respectu Prælatorum Ordinis, ita ut ipsi non se immisceant Ecclesiasticis functionibus, nisi à Prælati suis ad munus concionandi, aut confessiones audiendi, aut alio modo erudiendi populos vocati; & hoc verissimum tutissimumque consilium judico, Quamvis forsã sæpè laudabilis erit se ipsos pro Infidelibus juvandis Prælati semel, atque iterum offerre, exemplo D. Gregorij, antequam ad Pontificiam ascenderet dignitatem, C. Bonifacij Episcopi, & Martyris Ordinis Camaldulensium; S. Ludovicij

Beltran.

Beltrandi, qui omnes alique quam plurimi sanctissimi viri à suis Prælati ardentissime efflagitant, ac impetrant mitti in remotissimas orbis regiones, pro Infidelium salute procuranda; immo nullus ferè Religiosorum Ordinum alumnus à Prælati, nisi ipsemet postulat, huic altissimo deputatur ministerio. Nec verò si quis præsentit se à spiritu divino, semel atque iterum ad Missiones excitari, trepidandum illi est timore, ubi nulla est timendi occasio, nempe in appetenda sollicitateque procuranda illa re, quæ à Christo Domino commendata, ab Apostolis, ac tot sanctissimis viris tanto studio exulta, immò ipso usu, & experientia Religiosis utilissima, & jucundissima semper inventa: si enim nihil aliud, quam DEI gloriam, animarumque salutem sitimus, nihil trepidandum, quin DEI spiritus, qui nostras mentes excitat, nostras quoque actiones juvabit. Quod si res optatum exitum non fortiaur, in re tam magna voluisse fat erit.

Verum ut eò quò digressi sumus revertamur: vel est sermo de præparatione animi respectu Prælatorum Ecclesiasticorum, quales sunt Episcopi, & summus Ecclesiæ Pastor; sic falsum est, Ordinum Mendicantium Prælati, animi præparationem sufficere, quo ad populorum vel instructionem vel reductionem, quasi animarum culturæ, nisi requisiti, operam dare non teneantur.

Primo, quia Pontifices, cum Ordines Mendicantes instituerunt, non in eam finem id præstitisse constat, ut coadjutores tantum in animi præparatione essent, sed ut ipsa, cum animarum necessitas vel utilitas id postulatet, manus operi admoventur.

Secundo, quia expressè D. Thom. 2. 2. q. 188. art. 4. ad 2. asserit, subvenire Prælati in animarum ministerio, hujusmodi Religionum proprium esse.

Tertio, quia Mendicantes, ut notum est, instituti sunt, variisque ab Apostolica Sede condecorati privilegiis, ut prædicando, docendo, aliisque modis convenientibus spiritualem proximorum salutem procurarent. Quam igitur ratione animarum salutem consulatur, si dicti Religiosi animi solum præparatione succurrere contendat, aut quando unquam aliqua ex his sacris Religionibus, sola animi præparatione in animabus subveniendis contenta fuit? Nunquid D. Dominicus, aut S. Franciscus, B. Angelus, S. Ignatius, alique Mendicantium Ordinum Patres, & Coryphæi, eorumque sectatores, quorum gloriosa gesta nulla delectabit oblivio, pro animarum salute procurandâ, animi tantum præparationem sibi præfixere, an verò pro eis lucrandis & restaurandis, labores, sudores, miras vexationes, ac sanguinis ipsius effusionem, nõ sine magno Ecclesiæ fructu pertulere?

Quarto: Quia tunc animi promptitudo apud DEUM pro facto reputatur, cum quis opus bonum non exequitur, eo quod non possit, vel occasio desit: ut sunt Anachoretæ, qui in animi promptitudine habent obedientiam, patientiam, ac misericordiæ opera, quia parati sunt data occasione illa exercere: tamen si ipsis offerretur occasio, nullatenus talis animi promptitudo, nisi facto ipso comprobata, sufficeret. Quomodo ergo Religiosis Mendicantibus, ætate, quâ Ecclesiæ tot laborat hæresibus, tot impiorum opprimatur afflictionibus; tempore, inquam, quo immensus Infidelium numerus, ut sunt Indi, Æthiopes &c. Evangelicæ doctrinæ panem exigere conspicitur, mera animi promptitudo sufficere possit?

Quinto: Quia hæc animi promptitudo respectu Summorum Pontificum, ad quos tanquam ad summos Pastores spectat Infidelium curare conversionem, competere debet, non Religiosis tantum Mendicantibus, Monachibus, & Clericis, verum omnibus etiam laicis ad Infidelium reductionem aptis: quare ad majora Mendicantes Ordines ex vi suæ professionis vocatos esse palam sit.

Sexto: Quia ministeria Ecclesiastica, docendi v.g. prædicandi, &c. quæ lucrum temporale præ se ferunt, etiam exigui momenti, nunquam à Religiosis prætermittuntur, immo sæpius inter eos contentio exortiri solet, & æmulatio non modica, quisnam huic vel illi populo concionari debeat, quantumvis non nisi fructus temporales inde speretur. Quinimo varis etiam disculis, neglectâ Clausurâ, sæpius Religiosi vicos & castella pervagantur, ut modicam vini, frumenti, vel paleæ, aliarumque rerum sibi comparant, & in hunc finem velut in scopum, prædicationem, doctrinam, sacramentorumque administrationem, quandoque imprudenter ex his aliqui dirigunt, & pro dolor, cælestia ac divina, in humana & terrena lucra convertunt. Cum verò de animarum salute, pro quibus Christus Dominus, spinas, flagella, clavos & vulnera, atque adeo ipsam mortem sustinuit, agitur, tunc passim animi præparationem in Evangelium pacis sufficere contenditur.

C A P V T IV.

Religiosi Ordinum Mendicantium non solum Fidelibus, sed & Infidelibus tenentur opem ferre.

Aliud insuper Dæmonis telum, adversus Fidei propagationem, animarumque salutem aliqui in nos contorquenti, (quod merito fidei artem, vel ut clarius dicam, contra fidem appellare possumus) asserentes sufficere Fratibus Mendicantibus, si fidelium tantum saluti consulant, cum in aliquibus villis, aut regionibus inter Christianos adhuc commorentur homines fidei Christianæ ignati; ac ipsi etiam civitatis tot esse civium in veterata vitia, & mores corruptos, ut DEO forsitan invisum sacrificium videatur, ac præposterus charitatis ordo, domesticis in fidei tenebris relictiis, neglectaque spiritali cura domesticorum, eos, qui foris sunt, magno cum labore, ac non sine animarum nostrarum periculo immensis trajectis spatiis quaeritare.

Quorsum, inquam, Missiones aggredimini, tantum terræ pelagique immensi ad ignotas terras trajicitis, si Christianorum curam deseritis, & extraneis consulitis, propriis ac domesticis relictiis; cum iniquitas maxima sit, posthabitis domesticis, extraneis vacare, & certos pro incertis relinquere fructus? Hanc frivolam excusationem, fidei propagationi omnino contrariam, de medio tollendam esse, duobus, aut tribus propositis argumentis, facile convincemus. Primum erit, Ecclesiam usque in finem mundi crescere oportere, ac Evangelium pacis incessanter utque ad sæculi consummationem prædicandum. Secundum, hanc propagandæ Ecclesiæ curam potissimum ad Summum Pontificem pertinere, ac proinde Mendicantes Ordines, qui Sedi Apostolicæ sunt auxiliatores, teneri in hac fidei propagandæ cura ad hæc præclarissimam

Sedem

Sedem spectante cooperari. Tertium, Fidei dilatationem non esse huic curæ postponendam, eique semper studendum, etiam domesticis ovibus relicta, dummodo illis auxilia sufficientia conferantur.

Ad rem igitur redeamus. In primis constat Ecclesiam dilatandam esse, donec in toto mundo Evangelii lumen resplendeat, sintque unum ovile, & unus pastor: hoc autem à Domino fuisse præceptum eleganter docet D. Augustinus variis in locis, præcipue *Epist. 8. ad Hefychium, & Epist. 48. ad Vincentium*, ubi contra hæreticos quosdam acerrimè pugnat, qui obicem fidei Christianæ per universum orbem propagationi ponentes, iudicant Evangelium non debere prædicari ultra certos terminos ab ipsis præscriptos. Quantum deinde errent, qui Evangelicam tubam solum intra Catholicæ Ecclesiæ claustra resonare velent, palchre docuit D. Bernardus in *Epistola ad Eugenium*. Quare cùm præceptum sit Domini non tantum datum Apostolis, sed etiam eorum successoribus, operarios pro excolenda vinea incessanter mittere, nemini dubium esse debet, hoc onus efformandi, mittendique ministros Summis Pontificibus incumbere, quibus universalis Ecclesia commissa est: unde cum Mendicantes Ordines, etiam suo modo Apostolis successerint, ut in *princ. hujus 2. partis* ex decreto Gregorii Papæ commemoravimus, sintque in hac parte Apostolica Sedi coadjutores idonei, pro virili tenetur in gentium procuranda salute Summorum Pontificum conatus adjuvare, usque dum ovile unum in Ecclesia confurgat.

Præterea Christi Domini, ac Sanctorum omnium exemplo facile edocemur, normam in Missionibus servandam. Nam in primis Salyator noster, ac Dominus JESUS Christus, cum Judæa ferè tota, tempore mortis suæ, ac in caelos ascensionis esset inculca, ac sceletibus immanissimis obruta, uno tantum Apostolo, B. nimirum *Jacobo* relicto, ceteros in universum terrarum orbem ire præcepit dicens: *Eritis mihi testes in omni Judæa, & Hierusalem, & usque ad extremum terræ.* Nonne Apostoli, omnia etiam inculca maxima plebis portione, relicta ibi discipulis, ad alia regna migrabant? Nunquid non *Petrus* Antiochiam deservit, & *Paulus* Orientales Provincias, ut Romam venirent? Illis in locis Petri aut Pauli doctrina opus non erat? vel tunc Infideles omnes ad fidem conversi, ac moribus perfecti, integritate erant, cum ab illis provinciis præclarissimi Apostoli Romam profecti sunt; aut ab inelyta urbe Romana, cum Apostolorum Princeps discipulos, versus omnes orbis partes Evangelii disseminandi gratia emisit, Christo nomen collumque subdiderat? Ac denique, ut nunc aliorum Apostolorum similia præteream exempla, cum D. *Benedictus* ab Italia Maurum in Galliam; ac D. *Franciscus* in varias mundi regiones discipulos sparsit; *Beatus Ignatius* à Roma in novum orbem, aliasque Septentrionales partes Xaverium, aliosque discipulos transmittit, num Italia viris illis Apostolicis, pro fidelium instructione, atque ædificatione non indigebat? Quid Summos etiam Ecclesiæ Pontifices damnabimus, qui divino afflato spiritu, quotidie operarios in remotissimas Provincias, pro infidelium salute curanda transmittunt, cum non deesse messis multa tum Romæ, tum in aliis Ecclesiæ regnis.

Demum, nusquam Ecclesia esset propagata, nec Evangelium universo fuisset orbe cognitum.

Nam si primum oporteret domesticorum morbos curare, ac rudes omnes Christianos instruere, errantes ad viam veritatis reducere, cum hoc moraliter sit ferè impossibile, non relinqueretur tempus, neque occasio propagandi Evangelium gentibus. Sufficit igitur, si populo Christiano auxilia ad salutem sufficientia conferantur; ipso verò renuente ad veritatis viam reduci, ad gentes converti, quemadmodum Apostoli Judæis prædixerunt: maxime quia domesticæ fidei nunquam remanent destituti ministris necessariis: habent enim Episcopos, Parochos, ac Religiosos innumeros, quorum ope facile possunt veritatis viam edoceri.

Immo modicus fructus, qui ex Christiano populo, quasi ex vinea senescente colligitur, movere debet Ecclesiæ Principes, ac Religiosorum Prælatos, ut eò sua studia converterent, unde majorem proventum sperarent. Nimis enim exploratum est, plurimos verbi DEI, ac Sacramentorum ministros in florentissimis urbibus Christianis parum proficere, experientia ipsa clamante, integros ferè populos, in eisdem semper vitiis jacere, quamvis ministris æternæ salutis abundant. Cur ergo non fiat delectus, & numero idoneo relicto, operarii multi destinentur, ad regiones, & nationes Infidelium, ubi felicias proficiant? Et quidem ratio hæc ipsos potissimum prædicatores, & Sacramentorum Ministros extimulare debet, ne post labores studiorum, & scientiæ divinæ acquisitionem, vires consumant, aut eleganter dicendo, aut cum exiguo fructu laborando. Si enim rectè sentiant, prospicient profectò, in Evangelii prædicatione, quæ apud Infideles sit, se Apostolis similiores futuros, cum ibi stimuli multi vanitatis non pugnent, & ipsum JESUM Christum veracius per sudores, & labores imitentur.

C A P V T V.

Proponuntur & refelluntur argumenta Guilielmi & aliorum.

Guilielmi argumenta contra Ordines, tam Mendicantes, quam alios, quibus conabatur ostendere, Monachos non esse idoneos doctrinæ, nec verbi DEI prædicationi, immò hæc eorum instituto esse contraria, latissime refert D. Thom. *Opus. 1. 9. c. 2. & 4. & 2. 2. q. 187. Art. primo*: breviter tamen ea, quæ principaliora sunt, adducet. Primum erat ex D. Hieronymo: *Monachus non docentis, sed plangens habet officium.* Secundum ex D. Gregorio: *Nemo potest Ecclesiasticus deservire Officiu, & in Monastica regula ordinatè persistere*: sed Monachi tenentur in sua regula ordinatè persistere; ergò nec possunt Ecclesiasticis officiis deservire, qualia sunt prædicare, & docere. Tertio, Quia est contra doctrinam Apostoli. 2. ad Cor. 10. *Nos autem non in immensum gloriamur, sed secundum mensuram regulæ, quam mensus est nos DEVS.* Unde dicunt, quod quicumque Religiosus ultra illum modum egreditur, qui sibi ab auctore Regulæ suæ est status, seipsum superextendit. Quarto, Quia Monachus tenetur Ordinem suum servare, sed extra claustra, non potest eum commode servare, ergo non convenit ei prædicare, &c. Hæc sunt motiva Guilielmi, jam pridem à Sede Apostolica, ob ea, plurimis decretis damnata.

Ad

Ad. 1.

2. Cor. 10.

Ad 1. Respondet D. Thom. *dicto c. 2.* ibi Hieronymum solum affirmare, Monacho, in quantum Monachus est, competere penitentiam agere, non docere, sicut aliqui olim usurpabant; qui ex hoc ipso, quod Monachi erant, docere volebant. Ad secundum ex Gregorio, quod nemo potest Ecclesiasticis officiis deservire, respondet D. Thom. ubi supra; *Non esse intelligendum de his, quae ad substantiam Religionis pertinent, ut etiam per apparatus ibi patet, quia haec bene servare possunt Ecclesiasticis officiis deservientes: sed intelligitur, quantum ad alia observantias, sicut silentium, & vigiliis, & huiusmodi: quod etiam patet ex hoc, quod sequitur in praedicto cap. ut ipse distinctionem Monasterij teneat, qui quotidie in Ministerio Ecclesiastico cogitur deservire. A quibus observantias regularibus non est inconveniens si aliqui abstinere, ut communi utilitati vacent docendo, sicut patet in illis, qui ad Praelationis officium assumuntur, cum etiam in claustris manentes, in talibus quoque dispensationem accipiant, propter aliquam causam. Et propterea aliqui Religiosi sunt, qui in claustris suis manentes, distinctionem Ordinis sui servantes, scholastico insistent officio, quod ex institutione sui Ordinis habent.*

Ad tertium respondeo ibidem his verbis: *Ille se extendit super mensuram suam, ut patet per Gloss. ibidem, qui se extendit, ultra quam concordatur ei: Illud autem intelligitur concessum, quod nulla lege prohibitum invenitur. Unde si Religiosus aliquid faciat, quod non sit sibi per regulam suam prohibitum, non superextendit se super mensuram, quamvis de illo faciendo in Regula nulla mentio fiat: alias non liceret Religiosis aliquibus, qui habent Regulas latiores, assumere sibi perfectiorum vita consuetudines & statuta, quod est contra Apostolum ad Philip. 3. Qui ea quae retro sunt obliviscens, ad ea quae sunt priora se extendebat. Et praeterea aliqui Religiosi sunt, qui doctrinam ex institutione sui Ordinis habent, & patet, quod contra eos dicta obiectio non procedit.*

Ad quartum, ex sanctissimi Doctoris doctrina modo allata facile responderetur: ubi docuimus non solum imminente necessitate, sed etiam postulante id animarum communi utilitate licite

praetermitti Ordinis observantiam, maxime illam, quae non ad institui substantiam spectat.

Et ut alia, quae ad Mendicantium Ordinum functiones, & privilegia spectant, breviter ex mente D. Thomae *d. Opusc. 19. & 2. q. 187.* adjiciam, quaero cum D. Thoma, cur Mendicantes Religiosi in medijs oppidis, ac civitatibus sua seculi caenobia extruant, ac proinde civium tumultibus exposita; cum tamen Monachi longè ab hominum cœtu, & frequentia remoti in agris, montibus, & solitudinibus sua Monasteria exaedificaverint? Respondeo cum S. Thoma locis citatis, ideò Mendicantes in civitatibus habitare, ut juvent alios, & ipsi pariter eorum largitionibus adjuventur, cum Christi causa omnia reliquerint. Monachorum verò non fuit proprium, alios docendo juvare, aut se fundis, possessionibus, ac bonis stabilibus in communi abdicare.

Praeterea quaeritur, Cur Mendicantes viribus alioquin praediti, manibus minime laeorent; cum ex Augustino per totum librum, de opere Monachorum, ex Basilii item, & Benedicti Regula, & cap. de praesentium 16. q. 1. manifestè constet, olim Monachos manibus laborare consuevisse? Respondeo cum S. Thom. *Opusc. 19. c. 5.* non idem jatis esse de Mendicantibus, quod de Monachis. Illi enim sunt instituti ad docendum, concionandum, conferendum Sacramenta, & proinde ad diligentem literis operam navandam. Porro qui spiritualia seminant, merito, ait Apostolus, temporalia metunt, & qui altari serviunt, ex altari vivunt, Monachi vero minime.

Ac denique, Cur Religiosi Mendicantes in studia literarum incumbant, cum olim Monachi solum quieti, silentio, solitudini, & contemplationi operam dederint? Respondeo itidem S. Thomas *locis citatis, & cap. 11.* Mendicantium Ordines sese literis applicuisse, cum instituti fuerint, non tantum Monastici Ordines ad solitariam vitam agendam tantummodo, sed ad salutem animarum procurandam, propagandam, augendam, & conservandam.

DE